

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átvéve:
 Évesre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 „ — „
 Helyben házhoz kordva:
 Évesre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt 50 kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Évesre 12 frt — kr.
 Negyedévre 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczta u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 26.

Feltorlódo kérdések.

(K. Ö.) Joggal lehet a delegáció és kvóta küldöttségek megválasztását feltorlódo kérdéseknek nevezni. Mert igaz ugyan, hogy mind a két kérdés az osztrák politikai és parlamenti viszonyok ziláltsága miatt nyernek fontosságukban és jelentőségök kizárólagosan ebben gyökerzik, nem lehet azonban közönbös ránk nézve, hogy sikerül-e Ausztriában oly állapotot teremteni, mely a delegáció és kvóta küldöttségek megválasztását lehetővé teszi, vagy nem. Ha nem, mi következzék utána? Ha megrendül a monarchia közjogi berendezése, mely feladatok teljesítésének szükségessége vár Magyarországra, ha a közösügyes dolgokat tovább is a 67-es törvényhozás szellemében akarjuk elintézni.

A Széll-kormány szakítva elődeinek szokásával, kik minden felmerült nehézség alkalmával hirdették az orvosság száz nemét, mély hallgatásba merült. Az officiozusok ezt a hallgatást azzal indokolták, hogy Széllnek megígérték, hogy a delegáció megválasztása, habár akadályokkal, de létre fog jönni. Azt megengedjük, hogy Bécsben megtették ezt az ígéretet, azt is elhisszük, hogy a megbukott osztrák kormány minden lehetőt megtett, hogy ígéretét beváltsa, mert ezt nemcsak a kormány érdeke, de Ausztria és legfőbbképpen a monarchia érdeke kívánja. Utódja — bárki legyen is — kétségkívül megígéri azt, — de képes lesz-e az ígéretet beváltani? — az már más kérdés. És mivelhogy a Széll-kormány

előtt sem lehetnek ismeretlenek azok a nehézségek, melyekkel az osztrák parlamenti és politikai viszonyok szanalása jár, részünkről legalább is könnyelműségnek tartjuk azt az egykedvűséget, melylyel a Széll-kormány ezt a kérdést kezeli. A nyilvánosságnak a közügyekből való kizárása mindig veszedelemmel jár. Vagy az ország, vagy a kormány veszedelmével. Jól tudja ezt Bánffy.

Mert itt nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy az osztrák belviszályok könnyen a levegőbe röppithetik a 67-es kiegyezést, minden alkotásaival együtt. Mert utóvégre a kiegyezési törvényt sem lehet értelméből annyira kicsavarni, hogy annak magyarázatában a végletekig menénk el. Onálló berendezkedés másképp alig képzelhető, mintha felállítjuk a vámsorompókat. A kormány, hogy ez elkerülhető legyen, az önálló berendezkedés jogi álláspontjára helyezkedett és ezzel megnyugtatta lelkiismeretét. A 67-es kiegyezés szelleme egyenrangú egyezkedő félnek csak az alkotmányos Ausztriát ismeri, — beértük a 14-ik § alkalmazásával is. Az osztrák pártok obstruálnak, mert perhorreskálják a 14-ik § alkalmazását, mi nem vagyunk annyira kényesek. Mindenképpen kitaláljuk módját annak, hogy a gazdasági közösséget ne kelljen felbontani.

Az ütköző pont Ausztria és Magyarország között ismét csak a kiegyezés lesz. Mert igaz ugyan, hogy az obstrukciót táplálják: először a nyelvrendeletek, másodsor a kiegyezés és harmadszor a 14-ik § alkalmazása. Ezek között hozzánk nem tartozik a nyelvrendeletek kérdése, legföljebb annyiban, hogy nekünk is ér-

dekünkben van, hogy Ausztriában német hegemonia legyen, de mi csak azt a német Ausztriát akarjuk támogatni, mely keresztény és konzervatív, a német merkantil-liberális Ausztriából nem kérünk. A 14-ik § alkalmazásához ugyan közünk volna, de ezen jogunkról lemondunk akkor, amikor beleegyeztünk abba, hogy a kiegyezés Ausztriában a 14-ik §-sal léptetessék életbe.

Hátra volna a kiegyezés, úgy amint azt törvénykönyvünkbe iktattuk s Ausztriában a 14-ik § alapján kihirdették. Ha ez a kiegyezés az osztrákoknak nem tetszik, ám lássák, hogy barátkoznak meg vele. Nálunk a kiegyezési komplexum törvényerőre emelkedett, ezen változtatni nem lehet.

Más kérdés természetesen a kvóta. Közel fekvő az a fölfogás, hogy egy pár perccenttel kielégítik az osztrák éhséget. De mit szól ehhez a Széll-kormány, mely többségét gyarapította a nemzeti párttal, mely a kvótaemelésnek prononszirozott ellensége.

De ha a kvóta meghatározására találnak is újabb, a törvényvel ellenkező expedienst, úgy amint eddig is találtak, még mindig fenyeget a veszély, hogy az osztrákok nem tudnak delegációt választani. Ha ez bekövetkezik, elvárjuk, hogy a Széll-kormány ragaszkodni fog programjához: a 67-es kiegyezéshez — Deák Ferencz szellemében.

Különben 24 óra múlva megnyílnak a magyar parlament kapui. Hisszük, hogy a kormány sietni fog felvilágosítani és megnyugtani az országot, hogy a nemzeti jogok feladásában és lemondás politikájában nem fogja követni elődeit.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vége a színi idénynek!

Azok az emelkedő falak ott a Sáfrád-ház romháalmazának közepette elég biztosítékot képeznek arra nézve, hogy ez az utolsó színi idény a fabódében. A művészetre nézve ugyan csaknem teljesen közönbös, hogy egy kisöppört színben hívják életre vagy a modern szenika minden követelményeinek megfelelő színpadon. Azokon a korhadtt, repedezett deszkákon, melyeken holnap már utoljára fog taposni a színjátszó muzsa, produkáltak már qualitative annyit, hogy az ifjabb színész nemzedék, mint ereklyét viheti magával az ócska deszkák minden kis szilánkját s az állandó színháznak évtizedekig kell állania, míg olyan dicső története lesz.

Nagy epochalis időpont ez a váradi színiélet történetében. Eddig a legjobb nyári állomásra számításból pályáztak, üzleti szellemű színigazgatók, kiknek főcélját az képezte az idejével, hogy a kánikulát minél kevesebb veszteséggel állják ki. Hogy ez alatt mire fejlődött a közönségünk ízlése, azt megmutatta egészen jól az elmúlt nyár, a midőn a komoly dolgok lehető csekély kivétellel elbuktak. Voltak igazgatók, a kik jóindulatoktól vezetve kiséréiték meg a helyes irányba való vezetőket. Hanem végre is megsokalták az ál-

dozatot s ideje korán frontot változtattak s utaztak, mint elődeik a közönség ízlésére, melynek eltalálása és dédelgetése elődeik legfőbb igyekezetét képezte.

Most ezen állapotnak úgy hisszük örökre vége lesz. Ha ki lehet huzni Nagyváradon nyáron, télen tisztességesen ki lehet jönni. És most már elég legyen az üzletemberekből, az új muzsacsarnokba egy se tegye be a lábát ezekből a sáfárokból. Színházi politikánk abban fog a jövőben kulminálni, hogy felemeljük tiltakozó szavunkat valahányszor csak szükséges lesz, ha az annyi anyagi áldozattal felépített muzsacsarnokba sáfarkodók akarnak meglepedni.

Jóleső kivételt képez a megszokott irányból a két legutóbbi év szezója, mely ha művészi tekintetben nem is ütötte meg itt ott azt a mértéket, melyet a kolozsvári Nemzeti Színházról várhatunk, lehetetlen nem látnunk az irányban a jóindulatot s az idealizmus szeretetét. Teljesen méltó ez a kolozsvári színház tekintélyéhez.

Az üzlet szempontjain magasan felülemelkedett. Nagy anyagi eszközök állván rendelkezésére emancipálhatta magát ezen megszokott s egyedül hasznos és boldogító szellem alól, mely nálunk egészen megszokott dolog. Személyezte a vidéki színészet legjelesebb erőit egyesíti, értve ezt úgy az énekes, mint a drámai személyzetre. Szóval minden eszköz meg volt

bőven az intendatura áldozatkészségével együtt, hogy egy kellemes, minden tekintetben magas nivaun álló idényt élvezzen a nagyváradai színházközönség. És arról is meg van győződve itten mindenki, hogy még csak hasonló nagyságu társulatot sem fog látni a következő idényben és hogy az ezután következő igazgatónak nem igen fog lenni irigylésre méltó helyzete a közönség fokozott igénye miatt.

Egy dolog azonban van, amiben könnyen felülmulható a kolozsvári szintársulat, a vezetés tekintetében, mely nélkülöz csaknem minden művészi szempontot, rendszert és czélszerűséget. Azt a hatalmas erőt, a mi a szintársulat személyzetében összehalmozva van, az elmult öt hónap alatt szebben lehetett volna felhasználni, de ez az itt eltöltött öt hónap a személyzetre nézve hasonló volt egy kedélyes nyaraláshoz, melyben bohém szellemek átlépnek minden korlátot, szétszakítanak minden köteléket, melyet a társulat érdeke felállított. És úgy látszik, hogy szabad volt mind ezt tenni, egy erélyes kéz pedig nem volt, a mely rendbeszedje azt, a mi széthullott. És éppen ez azon pont, melyet a következő társulat igazgatója megragadva — ügyét diadalra viheti. Nagyobb rend, czélszerűség, fegyelmesség a tagok közt — ezt kívánjuk a következő igazgatónak, művészi tekintetben pedig érje el azt a színvonalat, a mi az ide. színi idény egyes előadásánál tapasztalható volt!

Szell Kálmán Bécsben.

— Kormánypárti forrásból. —

A magyar politikai élet, mely több mint két hónapon át teljesen pihent, a most megnyílt új héttel ismét bevonul a fővárosba. Viszszaszállingóznak nyári pihenőjükből a képviselők, a hét közepén már első konferenciájukat tartják a pártok és csütörtökön beköltözik az elevenség a képviselőházba, hogy ott lakozzék megint sokáig.

Régóta nem nyílt meg országgyűlés olyan csendes auspiciumok közt, mint a milyenek közt megnyílnék most — ha az osztrák zür-zavar nem volna. Így azonban ott vagyunk, hogy a magyar politikusok szeme megint csak Bécsen függ aggódással és várakozással.

Ismét Bécsben van Szell Kálmán miniszterelnök; tegnap utazott fel, hogy ma délnél már hosszabb magánkijelentés fogadhassa a király. Beavatott és be nem avatott politikusok kíváncsian várják, mit fog onnan hozni a miniszterelnök, — félhivatalosok pedig ma határozott hangú kommunikékben erősítik, hogy Szell miniszterelnök bécsi útja az osztrák válsággal nincsen semmi összefüggésben. Senki sem kételkedik benne, hogy a félhivatalos jelentés így általánosságban megfelel a ténynek: az új osztrák kormány megalakításában a magyar miniszterelnöknek valóban nincsen teendője. Szell Kálmántól bizonyára nagyon távol áll, hogy ebből a feladatból magának részt kérjen. Azonban alaposan fontolóra véve a körülményeket, lehetetlen más eredményre jutni, mint arra, hogy némi összefüggés mégis csak van a miniszterelnök útja s a válság közt, ha nem is az, a melyet teljes igazsággal tagad meg a félhivatalos.

Maga ez a kommuniké is mondja, hogy az őszi ülészek megnyitásával és munkarendjével függ össze a bécsi út. Az országgyűlés munkarendjének nincs most fontosabb kérdése, mint a delegáció, már pedig a delegáció válságának megoldása tisztán az osztrák válság eldőlésétől függ. A helyzet a magyar kormányra nézve e kérdésben tiszta és világos. Csak két eshetőség lehetséges:

1. Megoldják az osztrák válságot olyan szerencsésen, hogy a reichsrath nagyobb bajok nélkül kiküldheti a delegációt: ebben az eset-

ben a magyar országgyűlésnek sincs más dolga, mint az, hogy még októberben, vagy november elején kiküldje a delegációt. Minden aggodalom megszűnik, a pénzügyi bizottság le-tárgyalja a költségvetést, ennek tárgyalását még jóval újév előtt megkezdheti a Ház is. Ha szüksége mutatkozik, a kormány rövid időre szóló indennitást kér s az indennitit szintén idején letárgyalja ugy a pénzügyi bizottság, mint a Ház.

2. Az osztrák válság megoldása nem lesz szerencsés, a delegáció kiküldését megakadályozzák. Ez a második eshetőség a Thun-kormány lemondásával nem szűnt meg meg s éppen ez az, a mely miatt a miniszterelnök bécsi tartózkodásának kell, hogy összefüggése legyen az osztrák válsággal. A magyar kormánynak ugyanis minél előbb bizonyosságot kell szereznie a delegáció felől, mert ettől függ a képviselőház egész őszi és téli munkásságának a sorsa. Ha meghiusul a delegáció; valamely módon gondoskodni kell a közös költségvetésről; akár annak az ad hoc szóló törvénynek a megalkotásával, a mely felhatalmazná a kormányt, hogy 1900-ban a delegációk határozata nélkül is utalványozhassa a közös kiadásokat, — akár más valami módon. De bármilyen megoldást eszelnének is ki: számítani kell a két függetlenségi párt ellenállására, melyek ebben az esetben a perszonal unióra való átmenetet követelnék. Milyen eszközökhöz folyamodnának a pártok a Házban a kormány eljárásának megakadályozására, azt most megjósolni természetesen nem lehet; kétségtelen azonban, hogy még ha az ellentétes álláspontok közt sikerült is meg-egyeztetést létrehozni, az idevágó tárgyalások is hosszabb ideig tartanának.

Bizonyos tehát, hogy Szell Kálmán politikai előrelátása és óvatossága a delegációk kérdésében hosszú halogatást az osztrákoknak nem enged és valószínű, hogy a kérdés eldöntésére terminust szabott, a mikor bizonyosságot kell teremteni. A magyar politika legújabb története elég tanulságot szolgáltatott róla, hogy közös ügyekben milyen veszedelmes a halogatás.

Hogy a miniszterelnököt mostani bécsi útjában egyéb teendők is vezették, arra nézve a félhivatalos jelentések előtt sem lehetett kétség; bizonyára meg fogja tenni előterjesztéseit a képviselőházban a legelső napirendre kerülő ügyek-

ről, a melyek közt ott van a Hentzi-ügyben adandó válasz arra az interpellációra, melyet a Kossuth-pártból fognak beadni.

Kétségtelen azonban, hogy Bécsből a delegációra nézve óhajt első sorban bizonyosságot hozni haza a miniszterelnök, hogy erre nézve tájékoztathassa minél előbb a Házat. Ezért nem ok nélkül való, ha minden félhivatalos jelentés ellenére nagy gonddal fordul a napokban a magyar politikusok ügyelő szeme az osztrák válság fejlődésére.

Biharmegyei régiségek.

A b.-ujfalusi Csonka-torony.

Biharmegye sárréti járásának fő- és szék-városa Berettyó-Ujfalu, már rég időtől fogva, sok és érdekes régiségeket szolgáltatott, épp úgy a nemzeti múzeumnak, a debreczeni kollegium múzeumának, mint a biharmegyei és nagyvárad múzeumnak is. Ezen régiségek részint a történelem előtti korból valók, részint a népvándorlás emlékei.

Berettyó-Ujfalu tisztán magyar ajku polgárainak van érzéke a régészet iránt és ennek már több ízben, áldozattal járó bizonyítványát is adták.

Legközelebb is, f. évi szeptember hóban Tardy Sándor ur indítványára elhatározták: a határában található régiségek közül egyetmást felkutatni. Tardy Sándor ur, e sorok íróját felkérte, az ásatások megtekintésére. Szívesen vettem a meghívást és megígertem, hogy mihelyt időm engedi, Ujfaluba megyek. Berettyó-Ujfalu több — az archeologusra nézve érdekes hely-lével bővelkedik: Figyelmemet ezek közt különösen kettő ragadta meg, és pedig: a Csonka-torony és a földvár. Midőn tehát Tardy ur útján B.-Ujfalu tanácsának áldozatkész elhatározásáról értesültem, azonnal e két helyre gondoltam és e két helynek átkutatását javasoltam. F. hó 20-án Grexa barátommal Ujfalura rándultam és pedig első sorban a Csonka-toronyhoz, hol a munka már javában folyt.

De előbb néhány szót a Csonka-toronyról. Csonka-toronynak nevezik egy a B.-Ujfalu határában létező, de csak részben fennmaradt torony-nak maradványait. Az egyetlen épületrom, mely hozzávetőleg mintegy 13 méternyi magasságban, Keresztury szerint, a Csonka-torony e század elején még párja is látható volt. Most nyoma sincsen. B.-Ujfalu beláthatatlan síkján a Csonka-torony emelkedik legmagasabbra, meredve az ég felé, mint valami felkiáltó jel a multaknak viharos történetéből. Rejtélyes e torony története, de még a neve is. E torony az egyedüli

Mert művészi tekintetben egyes előadások kifogástalanok voltak, rendezés tekintetében pedig éppen azok az előadások excelláltak, melyeket Follinus Aurél igazgató rendezett, hanem a vezetés körül kevés érdemet szerzett magának

Nehéz volna az 5 hónap minden egyes hetén végig menni s kimutatni annak hiányait. Ez különben felül is mulja e tárcza keretét. A színházi igazgató keveset ígér és a szezon végén a közönség rendszerint azt szokta mondani, hogy többet adott, mint a mennyit ígért. Ha bele nézünk abba a műsorba, melyet az igazgatóság f. év április havában kifüggesztett, szinte csodálkozunk azon, hogy mily kevés lett abból teljesítve. Nem tudom, hogy mennyiben képez kötelezvényt egy színházi jelentés az igazgató és a közönség között, de tény, hogy az ígéretről nem lett minden pontosan beváltva. A classicusok lemaradása nem jöhet itt tekintetbe, mert a classicus muzsa mély gyászt öltött ez évben E. Kovács Gyula halálával. De lemaradtak a budapesti Nemzeti Színház nagy hatást keltett újdonságai a Bűnös és John Gabriel Brockman, lemaradtak ezen kívül a magyar társadalmi színművek egytől egyig, melyek előadásra pedig a társulat személyzetében kitűnő erőt bír. Az új előadott darabok összeválogatása koránt sincs azon a színvonalon, hogy a közönséggel a jelen szellemi és

művészi áramlatokat megismerhesse. Egy Ibsen vagy egy Sudermann nem talált helyet az idei színpadon. Echeagaray csak egyszer egy előrántás képen. Igaz, hogy ezek itt nálunk nem nagyon vonzanak közönséget, de hétről hétre szedett elő az igazgatóság olyan darabokat, melyek sem a nevelési célzatnak nem feleltek meg, sem közönséget nem vonzottak s néhány classicus darab pongyola előadása éppen nem vonzhatott közönséget. Egyszóval a drámai s társadalmi művek egyszerűen el-voltak ejtve.

Elismerés képen mondhatjuk, hogy az énekes személyzet jóval többet produkált. Elő-adta az évad operett újdonságait, felelevenített egyes darabokat. Ez előadások látogatottsága is ösztönözte erre az igazgatóságot. Legfőbb érdeme pedig az, hogy operai előadásokat is adott, a mi vidéki társulatnál a személyzet és eszközök hiánya miatt ritkaság számba megy.

Ezek az előadások képezték a színiévad cloujait, színházi eseményeit, melyeket eseményé avatott ugy azok sikere, mint a közönség érdeklődése.

A nagyvárad közönség csupán ezekért is köszönettel tartozik Bölöny József intendáns-nak, kiben megvolt a legjobb szándék és törekvés is arra, hogy művelőzetet szerezzen nagy áldozatok árán, bár, ha a művelőzettség is azzal a szép cél iránti lelkesedéssel, rajon-

gással lett volna eltelve, mint Bölöny József intendáns, akkor az eredmény ugy anyagi, mint szellemi tekintetben más lett volna. (b. i.)

Rigmusok.

Rég volt — ugy-e bizony — hogy csodák is estek? S el sem hisszük tán, hogy cigányok is estek? Avagy ki vitatná manap, érett fejjel, Hogy a menykő tüzet elolthatjuk tejjel? Ki is erősködik, hogy a csodaszertől Minden kopaszra vált fejen bodor haj nő? Avagy ki állitná, hogy az osztrák kormány Marad — vagy tíz évig — fennt, a helyzet ormán? Rövidesen szólva ki hisz a mesékben? Vagy ki sillabizál, az rejtett vesékben? Egy sincs ilyen köztünk; mégis mind a mellett Kutató szemeim im csodára lettek, El is zengem nyomban. Találják ki kérem (Jutalmul tüzetik, egy viselt — emlékérem) 50 s néhány évig veszekedtek rajta, Legelőbb erről szól Özvetsedi lantja; Hét országra szólott előljáró hire Épül már — és nem volt, hova, merre, mire? Tengernyi sok pénzek egybegyűltek szépen, El is helyeződtek, nyomban, azonképen. Mikor végre aztán felgyűltek az akták, Mikor végre aztán, fennt is jóváhagyták, Mikorra legvégül rendben volt már minden.

maradványa az egykori Herpályi-apátságának. Évkönyveinkben, régi okleveleinkben előforduló Érpályi, Erpályi, Herpályi apátságok említve, sőt Pázmány Nyirpályi-nak is nevezte. Bunyitay, a biharmegyei régiségek ez időszakbeli legalapossabb ismerője, Her-Pályinak nevezi és a »her« jelzőt valamely, ma már elavult magyar szógyökbe helyezi. A torony eredetét emlékeink a XII-ik századba teszik. Azt igazolja a torony építészeti modora, mely a hazánkban a XII-ik században divatozó, tisztán román jellegű. Ezen torony sem belől, sem kívül, sohasem volt bevakolva, hanem a széles téglák egymásra rakva, mint más monumentális épületeken a faragott kövek. Ezen toronynak párja is volt, vagyis az egyház, — melynek ma már egyedüli maradványa ezen torony, — hajdan kettős toronnyal volt ellátva. A másik torony, romjaiban e század elején még látható volt. Erremég emlékeznek B. Ujfalu öregebb polgárai. Ma már nyoma sincsen. Hasonlóképpen mély homály fedi azon szerzetet is, melynek monostora volt a hajdan hírneves Herpályi apátság. A Herpályi apátság, mint szerzet nem sokáig állott fenn, már a 13. század közepén, a tatárjáráskor elpusztult. Ezen-tul sokszor cserélte urát, míg végre Tardyék birtokába jutott. De az épület — ugy látszik — a tatárjárás után is használatban volt.

Ennek köszönhető, hogy a torony maiglan is fennáll. Ezt mutatják régibb feljegyzéseink, melyek szerint a Herpályi romok még eszázad elején is sánczczal és vízzel voltak körülveve, tehát erődített helyül szolgált a viharos időkben. Közeliében szintén kissé emeltebb helyen, egyéb romokat is láthatni. Ezek, a hagyomány és történelmi adatok szerint, egy templomnak romjai. Ezen templom a Herpályi apátság pusztulása után egyházzal szolgált azon községeknek, melyek a tatárok eltávoztása után Herpály szomszédságában keletkeztek. Midőn én Grexa barátommal e hó 20-án a helyszínére kirándultam, az ásatások már javában folytak és mialatt én a munkát figyelemmel kísértem, azalatt Grexa pontos méreteket tett az alapfalak mentén.

Az alapfalak alsóbb rétegét kemény homokkövek képezik, de rendszeren téglával vegyest. A téglák szélesek, laposak és kőkeményiségűek, épen olyanok, mint a martel, melybe illesztvük. Annyi munkaerőnk nem volt, hogy az egész alapzatot kiáshattuk volna, de annyit mindenesetre kiáshattunk, amennyi a hajdani templom fekvésének, nagyságának meghatározására szükséges volt. E szerint, a maig fennálló torony a templomnak déli tornyát képezte. Épen olyan torony magaslott a templom északi oldalán is. A templom homlokzata — a portale — egyenesen nyugatra nézett. A tornyok magassága egykor jóval túl haladta a ma is látható torony magasságát, melyet ugyan pontos méretek szerint az idő rövidsége miatt nem határozhattam meg, hanem úgy szemmértékkel 13 méterre

becsültem. A tetőzetről természetesen semmit sem tudhattunk, legfeljebb annyit mondhatunk, hogy a 12-ik században keletkezett templomok tornyaihoz hasonló volt.

A templom homlokzata 16 méternyi szélességre terjed. A templom hossza 33 métert mutat. A tornyok mélysége 4 méter és 90 centimétert tesz.

Megjegyzendő még, hogy a templom déli oldalán nagybbszerű alapzatra bukkantunk. Hihetőleg itt állott egykor a monostor.

Még egy pár szót:

Néhány évvel ezelőtt, feledhetetlen társunk Bölönyi Sándor ásatásokat tettett szőlőjében: a Promontoriumon ott, ahol egykor Szent István első vértanuról nevezett premontrei monostor állott. Jelen voltam az ásatásoknál s láttam, hogy feszítették ki a munkások azokat a kemény homokköveket, széles, lapos, de kőkeményiségű téglákat, melyek mindenben meg egyeznek a Herpályi kövekkel és téglákkal, csak hogy a promontori romok közt több a kő és kevesebb a téglá. Valószínűleg azért, mert a kő itten közel Kardó vidékén, bőven fejthető és könnyen szállítható volt, még a Berettyóra való szállítása nehezebb és költségesebb volt. Ha most tudjuk, hogy a promontori monostornak keletkezési ideje, nagyon közel esik a Herpályi apátság keletkezésének idejéhez és ha elfogadjuk, hogy a promontori monostor első rendeltetése szerint: Benedekrendi volt, mely rendé volt a Herpályi apátság is, úgy valószínűleg feltaláljuk az egészen elpusztult promontori templom mását, a Herpályi apátság templomában.

A Csonka-torony napjai meg vannak számlálva, pusztul az lassan magától. Mutatja az, hogy midőn ezen tornyot 1879-ben Sztornó Ferencz lerajzolta, akkor a torony 7 öl magas volt. Sztornó még korábbi felvétele után is lerajzolta ezen tornyot. A korábbi felvétel szerint 9 öl magasságu volt e torony. A Csonka-torony tehát pusztul, noha lassan és észrevétlenül, de folyvást pusztul ellenállhatatlanul és következetesen és valószínűleg rövid idő alatt mintsem gondolnók, végkép elpusztul a földszinéről Árpádházi királyaink dicső korszakának ezen utolsó maradványa a nagy Biharvármegyében, hacsak a magyarországi műemlékek bizottsága nem talál módot a Csonka-torony fennmaradására.

Cséplő Péter.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Október 1. Papszentelés d. e. 7 órakor a székesegyházban.
Október 1. Kiskereskedők gyűlése.

* **Esperesi kerületi gyűlés.** A váradi esperesi kerület őszi gyűlése f. hó 28-án, csütörtökön a nagyváradi-újvárosi plébánián lesz megtartva. A gyűlés 9 órakor ünnepélyes szent misével kezdődik.

* **A rendőrség szaporítása.** Az új bünvádi eljárás életbeléptével a bünygyi nyomozat teljesen a rendőrség nyakába szakad, pedig a mostani létszám mellett még a rendes teendőket sem képes megfelelőleg ellátni. Szükséges továbbá a bejelentő hivatal felállítása. Ifj. Rimler Károly főkapitány előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a rendőrség létszámának emelését és a bejelentő hivatal felállítását eszközölje ki a törvényhatóságtól. Mivel évenként ezekre rugó újabb kiadásokról van szó, a tanács kiadta a főkapitány előterjesztését véleményes jelentés végett Ragány János főszámvevőnek. Teljesen elismeri a főszámvevő a rendőrség szaporításának és a bejelentőhivatal felállításának szükségét, azonban tekintettel a város nyomott pénzügyi viszonyaira, azt csak újabb közköltő emelésével lehetne keresztülvinni.

* **Erélyes miniszteri rendelet.** Hegedüs Sándor miniszter érdekes rendeletet küldött a törvényhatóságokhoz s így Nagyvárad városához. A leirat szerint tudomása van a miniszternek arról az időpontról, a mikorra az iparfelügyelő a gyárvizsgálatot kitűzi. Így aztán megtörténik, hogy a gyárak tulajdonosai a gyárvizsgálat idejére a munkások egy részét elküldik, hogy ne tűnjék fel a túlszűfoltás s a gyárat is rendbe hozzák. Ezt a miniszter szigoruan tiltja, azzal, hogy minden ilyen előzetes értesítést a hivatalos titok megsértésének fogja venni. Tapasztalta a miniszterium továbbá, hogy a *vasárnapi munkaszünetet*, különösen a vidéken nem tartják meg. Felhívja a hatóságot, hogy e tekintetben a törvény megtartására szigoruan ügyeljenek fel.

* **Bírósági kinevezés.** Nagy József nagyváradi kir. táblai tarácsjegyzőt az aradi kir. törvényszékhez bíróvá nevezte ki Ő Felsége. — Mint hírlik a nagyváradi táblán s a törvényszéken üresedésben lévő helyeket a legközelebb szintén betöltik.

* **Palásthy püspök halála.** A magyar főpapságnak és a tudománynak ismét halottja van: *Palásthy Pál*, felszentelt püspök, esztergomi kanonok, volt egyetemi tanár, országos nevű író, kiről néhány nap előtt részvételt irtuk, hogy az utcán szélütés érte, meghalt. Ma temeti *Vasary* Kolos hercegprímás, ki holnap Esztergomba utazik. *Palásthy Pál* 1825-ben született Zemplénmegyében Magyar-Izsépen. Tanulmányait Kassán és Budapesten végezte. 1848 június 10-én szentelték pappá. Tanulni a bécsi Augustineum-ba ment, a hol theologiai doktori oklevelet szerzett. 1855-ben a budapesti egyetemre az erkölcsstan rendes tanárává nevezték ki. Hat évre rá jelent meg első munkája *Theologia morum Catholica* címmel. Egyetemi tanársága alatt 1864—1867 szerkesztője volt a *Religio* című lapnak. Az 1871-ik évi októberben *Simor* hercegprímás az esztergomi székeskáptalan tagjává nevezte ki *Palástyt*. Hét év múlva címzetes apát, kilencz év múlva, 1896-ban szareptai fölszentelt püspök lett. 1891-ben, *Palásthyak* címmel nagy monografiát irt, családja történetét. Tavaly ünnepelte meg aranymiséjét.

* **Helyszini szemle a sirsértés ügyében.** Nagyvárad város tanácsa az olasz-i temetőben, olyan helyre építtette a bonczházat, ahol sirs helyek voltak. A tanács ezen intézkedése ellen *Szokoly* Tamás törvényhatósági tag, továbbá *Gábor* János és *Horváth* Ferencz polgárok felebezéssel éltek s ebben sirsértéssel vádolták a tanácsot. A városi közgyűlés, a tanács javaslata alapján, *Szokoly* és társai ellen rágalmozás címén bünvádi keresetet indítottak; *Szokoly* Tamás pedig viszonzódat emelt a tanács ellen. A nagyváradi kir. törvényszék nem rendelte el ez ügyben a helyszini szemlét és a tanúk kihallgatását, míg a kir. Tábla utasította a vizsgálóbíróságot, hogy tartsa meg a helyszini szemlét s a bemondott tanukat hallgassa ki. A helyszini szemle folyó hó 29-én délután 3 órakor lesz a Nagytemetőben, amikor kiássák az épület mellett levő helyeket, hogy meglássák, van-e a fal alatt koporsó.

* **Százezer forint templom-ajándékba.** Borsod-Mezőkeresztesen vasárnap szentelte fel *Kozma* Károly dr. püspök és egri kanonok azt a szép román stílusú templomot, melyet fejedelmi bőkezűséggel ő maga áldozott fel szülőföldjének. A templom kívül és belül magán viseli a művészi kezek nyomait, melyek nagyban hozzájárultak, hogy ne csak Borsodmegyének, hanem

Akkor támadt vihar, a Bazáron innen. Mesébe illőleg drágultak a házak, Akik adták, huzták, akik vették, fáztak Aranyával mértek minden marok földet, S még ezt is morogva, soha ilyet, többet. No de véges-végül megkerült a helye, Épül már az alja, kerül majd teteje. És pedig miután nemzetközi léssen — (A mai művészet is ilyen, egészen) Akár a biblia-beli Babel tornyát, Minden hozzávalót messze földről hordják. Sivó homok — gazdag Bersarabiából Kerülnek a kövek; téglát Indiából Hoznak olesó pénzen; Khina dolgos népe Kavarja a maltert s Zulukaffer képe Izzad a famunkán, naphosszanta s éjbe. Perzsia piacán dusan szövött kásmér Szőnyegnek e lesz jó; de még várhat, ráér. Carraróban készül mind a szobrász munka, A tetejét pedig Bécs teszi nyakunkba. Irokézek fognak benne tánczot járni, — Szóval érdemes volt 50 évet várni. Nagyvárad jó népe, hogy ilyet is lássál Magyar pénzen épült, ne is keresd másnál. Épült vala pedig jelen zajos évbe A magyar iparnak élő dicsősége. Tervezték minálunk, igazgatta Hellmer, Kinek ellen szólni senki nálunk nem mer.

Buksy.

az egész országnak nevezetességévé válják ez a minden tekintetben stilszerűnek mondható épület. Czigler Győző egyetemi tanár tervei szerint Wind István egri építész végezte a munkákat. Tury Gyula öt freskója közül kivált a főoltár felett levő »Magyar szentek apoteozise«, művészi koncepciójával, áhitatot keltő stilizálásával és szingazdag hatásával. A főoltár háromféle szalczburgi márványból van. A falak festése Scholz Róbert dekorációi legjobbjaihoz tartozik, míg a szépen faragott mellékoltár, szószék, főoltár mesteri kivitele Sturm Ferencz tervei szerint készült a legfinomabb szlavóniai tölgyfából. A templom kereszthajóval, egymással szemközt négy kisebb kápolnával s élén egy f5- és két mellékatoronnyal bír. A templom százezer forintba került s az egészet a püspök fizette.

* **Uj kir. közjegyző.** A m. kir. igazságügyminiszter dr. Makay Pál volt váradi ügyvédet szilágycsehi kir. közjegyző helyett Szilágyi-Csehre közjegyzővé nevezte ki.

* **Az Erzsébet királyné szobrára.** Boldogult Erzsébet királyné emlékét mennyire kegyeletesen őrizi a magyar nép minden rétege, bizonyítja a polgármesteri hivatalban tegnap letett szerény, de szép adomány. Besenyei Gyula 37. ezredbeli szakaszvezetőt egy falusi szekér nemrég elütötte s megsebezte. A rendőrség fájdalomdíj fejében két forintot ítél meg. Tegnap délelőtt benyitott Besenyei a polgármesteri hivatal iktatójába s felajánlotta a két forintot az Erzsébet királyné szobrára, azzal a kijelentéssel, hogy jobb célra ugy sem adhatná.

* **Jön a czirkusz.** Koschke Henry lovarda-igazgató október hó közepén kezdi meg Nagyváradon társulatával az előadásokat. Mint halljuk, Henry nem valami jókedvvel jön Nagyváradra, mert az engedélyét Budapesten meghosszabbították s Bécsben megkapta a Renz-czirkuszt, azonban a czirkuszhelyiség már kész Nagyváradon. Így hat hétre mégis eljön Nagyváradra.

* **Szeptemberi fürdés.** Tegnap délután négy óra tájban a Nagyhídról egy ember a korláton keresztül a Körözsbe ugrott. A hidegviz ugylátszik, észre térítette, amennyiben uszni kezdett s szerencsésen ki is uszott a partra, ahol már várta a rendőr, aki azután bevitte a rendőrségre. Az öngyilkos jelöltet W. Mórnak hívják s foglalkozásra nézve suszter. Mint a rendőrségen mondta nyomasztó helyzete miatt akart megválni az élettől. Az ijedségen kívül W. Mórnak egyéb baja nem lett, hacsak meg nem hült a szeptemberi fürdés közben.

* **A szegedi honvéd-egylet zászlóavatása.** A szegedi volt 48-as honvédek a jövő hó folyamán szentelik fel nagy ünnepélyességgel egyletüknek új zászlaját. A rudba beverendő zászló szegeket már szét is küldte az egylet vezetősége az ország honvéd-egyleteihez egy nyomatott meghívó kíséretében, mely a megható szép ünnepély programját is tartalmazza. A nagy Alföld központján Szegeden és vidékén toborzották 48-ban a forradalom legkitünőbb katonáit, itt alakult a híres 3-ik honvédzászlóalj, dicsőségben, hősiességben, hősiességben versenytársa a veressipkás 9-ik zászlóaljnak. E két hős légió: *Damjanich* büszkesége és vitéz hadtestének disze-virága döntötte el hősi bátorságával, ellenállhatatlan szuronyrohamaival szabadságharcunk legvéresebb csatáit. A szegedi 3-ik zászlóaljban szolgált a hősök-hőse: *Földváry* Károly is, a honvédsereg legvitézebb katonája. Ennek a gárdának maradványai sorakoznak a most felszentelendő új zászló alatt. Életük alkonyán még egyszer találkozót adnak egymásnak s többi bajtársaiknak, akik bizonyára lelki örömmel sietnek a meghívásnak eleget tenni, hogy ez életben még egyszer kezet szoríthassanak dicső honvédbajtársaikkal. Megindító lesz a viszontlátás pillanata. Azóta ötven esztendő pergett le,

hogy a harcmezőjén találkoztak. A büszke tartalásu, rózsás arcú, vaskaru ifjából szelid, őszbecsavarodó emberek lettek. De az a láthatatlan glória, mely alakjukat őrizte, fellobban újra ez ünnepség napján. A feledhetetlen emlékek melege átjárja keblüket. Még egyszer átélik lélekben a daliás nagy időket, melyek hőseket neveltek a hazának s ennek a szép napnak a varázsa, mint az őszi napsugár derűje aranyozza be életük alkonyát. — Az ünnepélyre szóló meghívót a napokban vette kézhez a bihar megyei és nagyváradi 48-as honvéd-egylet elnöksége, mely választmányi ülésen fogja megállapítani, hogy vegyen részt az ünnepségen.

* **Öt méter magas Szt. László szobor.** Kiss György, a jeles szobrász, elkészítette *Szent László* hatalmas szobrát, mely az esztergomi bazilika homlokzatát fogja ékesíteni. Az öt méter magas szobrot bárki megtekintheti a művésznek Nefelejts-utca 40. sz. a. levő műtermében.

* **Fölfüggesztett anyakönyvvezető.** Mayer Győző sztraceni körjegyzőt *anyakönyvi kihágások* és *közokirat-hamisítás* miatt állásától fölfüggesztették.

* **Falusi csendélet.** A közeli Körözs-Szegen tegnap este a korcsmában véres verekedés volt. Együtt mulatott a falu fiatalsága s ivás közben valami nézeteltérés támadt a legények között, amit csak vérrel lehetett kiegyenlíteni. Az erősebb párt *Almás* Mojszát és *Formub* Pétert véresre verte. Az ügynek folytatása lesz a törvényszék előtt.

* **Meglopott kereskedő.** Várad-Váralján Klein Márton szatócs kereskedésébe tegnap éjszaka ismeretlen tettesek betörték s a pénztartó fiókot felfeszítve, abból kiloptak 27 forintot. A tolvajok ezenkívül még nagyobb mennyiségű árut is magukkal vittek. A tettesek elmenekültek s a rendőrség idáig elfogni még nem tudta őket.

* **Leányos mamák figyelmébe.** Tekintettel a napról-napra növekedő versengésre, a kenyerért való áldatlan versengésre, a mely kemény küzdelemben manap már az emancipált gyöngébb nem szintugy részt követel, mint a férfiak, bizonyára érdekelni fogja a leányos mamák nagy többségét *Hegedüs* miniszter legutóbbi rendelete. Ez a mondott rendelet alig három napja kelt és — noha egy kérvényre vonatkozó miniszteri döntés — valójában a nagy közönségnek szól. Szól pedig arról, hogy a postai, távirtdai, vasuti, avagy hasonló hivatali alkalmaztatásra törekvő hölgyek legokosabban teszik, ha közel jövőben beadni szándékolják kérvényeiket egyszerűen — nem adják be. Mert — mondja a miniszteri leirat — valóban haszontalan bélyegbélykezés lenne oly kérvényekre raggatni egykoronás bélyegeket, amelyek elintézése a közel jövőben csakis az lehet, hogy üresedés hiányában kérelmeket eleget nem tehetünk. Több ezerre rug ugyanis azon hölgyek száma, a kik megüresülő állásokra — kérvényeik révén — már elő vannak jegyezve. Állás pedig, már mint üres és betöltendő állás, sem a közel, sem a távolabbi jövőben — nincs. Lám, ide kellett rövid időn jutnunk, azáltal, hogy annyi mamában ébred manap olyas gondolat, a melyik a főköttő alá semmiképen nem kerülő és kerülendő hajadonoknak hivatalnokká való assimilálását célozza. Baj mindenestre, hogy a kevés foka mellett ennyi az *eszkimóné*. Sokkal rendén valóbb dolog lenne, ha az eszkimók versengének a fókák irányában, férji minőségben; azonban súlyos állapot az, mikor — egy férfura 1% hölgy jutván — hovatovább tért hódít az emancipált vegyes verseny, verseny a kenyérért.

* **Elveszett — találtatott.** Tegnap délután a fő-utczán egy fülbevaló elveszett; a becsületes megtaláló jutalomban részesül, ha átadja a rendőrségen. — *Komsa* Jenő asztalossegéd elvesztette munkakönyvét; a káros jutalomban részesíti a megtalálót, ha azt vissza adja. — A fő-utczán hétfőn este egy egy fedelű ezüst órát találtak. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

* **Értesítés. A Czillér Imre olasz-i fő-üzletében a ház lebontása, az üzlet áthelyezése és a raktáron lévő áruk, azok tulhalmazottsága végett, mélyen leszállított árak mellett árusítatnak el.**

Friss tiroli maróni.

Megjelentek az utca sarkokon... Kik?... Talán a rendes sarki alakok, a jogászok, avagy a hadsereg csillagos tagjai? Azok is! Hát még! Én Istenem! A nyár haldoklik, a szellő hűvösödik, az überezherek előkerülnek, a színészek eltávoznak... és előjönnek ők, ahogy az ebédideje elmulik. Elfoglalják rendes helyüket és biztató arccal kínálják a járókelőket:

»Friss tiroli maróni.«

Tehát újra eltűnt egy nyár az ő rózsás szép képeivel, kellemességeivel és gyönyöreivel.

Friss tiroli maróni!

A szép hátulgombolós szoknyák, selyembluzok, csipkés nyakkendők, átlátszó napernyők, exotikus kalapok újra pihenőre, vagyis örökálomra térnek.

Friss tiroli maróni!

A színház zajos udvara szomorú tanyává válik. Kihal belőle a vidám kacaj, kellemes zsbaj és... a virágos gyerekek kiabálása.

Friss tiroli maróni!

Az őszi gallérok barátságosan fogadják az őszi felöltők köszöntéseit. Megered a szó és tárgyalják a bekövetkező szezon multságait.

A nagypiaczon épül egy primitivebb fabodé. Csak valamivel hasasabb mint a másik. De minő lesz ott az élet?

Még sajog keblünkben a fájdalom, melyet a »Gésák«, »Gyurkovics leányok«, »A könnyelmű leány«, »A talmi hercegnő«, »A haba« okoztak, még fájdalmas a szép napokra való visszaemlékezés és vesszük észre, hogy Miss Favorita, Stagniola és Etcetera már némileg kiölték keblünkől e szomorú hurokat.

Hopp-hopp, galopp! és szemünk, szívünk örömmel telik el, látva a czirkusz porondon mozgó légius alakokat.

Hja, mert a multakra visszagondolni mindig jól eső. Vagy mit is mondok. Hisz Jókai maga mondja, hogy ha a multakra visszagondolunk, az már jele az öregségnek.

Hát mit gondoljunk mi vissza a nyárra, a színházra és a szép Gésákra. Mi fiatalok akarunk maradni.

Egy hang riaszt fel elmékedésünkből:

— Friss tiroli maróni!

Puby.

Gentry és uzorás.

A vidéki uzorások, ugy látszik, megirigyelték budapesti kollégáiknak busás jövedelmét, egymásután rándulnak fel a fővárosba, hogy az itteni arany ifjuságot hálójukba kerithessék s a bün örvényébe sodorják.

Brick Dávid, a hirhedt uzorásról van szó, a ki eddig Székesfehérvárott lakott, s Székesfehérvár és vidékén kereste és találta áldozatait. Ugyanez a Brick Dávid, a ki Székesfehérvárott nem egy katona tisztet döntött a veszélybe, nem egy gentry család fiatal sarját juttatta a törvény sorompói elé s a kinek manipulációit lovag Lrieszkvoszky Gyula uhlánus hadnagy börtönnel fizetett meg. A szegény Mazurancs kapitány, a kit ezelőtt 1 Brüsszelben tartóztattak le, szintén a hirhedt uzorás áldozata.

Ez a híres Brick Dávid, a ki időnkint felrándul a fővárosba, hogy itt áldozatokat szerezzen, nemrégiben arról értesült budapesti kollégáitól, hogy egyik jó hírű kerepesi-uti kávéházba egy dussgazdag fiatal gentry jár, a kinek nagybátyja a magyar tudományos világban kitünő hírnévnek örvend. Brick csakhamar kivetette hálóját a fiatal emberre. Megtudta, hogy a dussgazdag gentry-sarj pillanatnyi pénz-zavarokkal szokott küzdeni, arra törekedett, hogy a fiatal emberrel valahogyan megismerkedjék. Furfangos esethez folyamodott hát. Azalatt az ürügy alatt, hogy a fiatal embert C. milliomos cseh grófnővel akarja összeházasítani érintkezésbe lépett vele s mindjárt nagyobb összeg pénzt ajánlott fel neki készséggel, hogy

méltóan reprezentálhassa magát jövődöbéli menyasszonya előtt.

A genry-sarj rá ment a lépre, elfogadta az ajánlatot s mindjárt ötezer forint kölcsönt vett fel az uzsorástól. Az azonban csak oly feltétellel adta az 5 ezer forintot, ha a fiatal ember ezért egy tizenkét ezer forintról szóló váltót ír alá. A fiatal genry a jövődöbéli milliók reményében alá is írta a 12 ezer forintról szóló váltót.

Időközben a fiatal gavallér meggyőződött arról, hogy C. grófnő vagyona nem felel meg a kilátásba helyezett millióknak, egyszerűen lemondott a házassági tervről.

Brick ennek daczára gondoskodott arról, hogy a fiatal embert hálójában fogva tartsa. Erre nagyon jó médium volt Bricknek a Kemnitzer-utczában lakó szeretője, akit összehozott a fiatal emberrel. A szép hölgy természetesen Brick utasítására gondoskodott arról, hogy a fiatal ember a pénzének rövid idő alatt a nyakára hágjon. A pénz elfogyott s a fiatal ember valami ügyben Párisba utazott, két hónapig életjelt sem adott magáról.

Brick természetesen megijedt, hogy pénzét elveszít s ez idő alatt feljelentést tett a fiatal ember ellen, csalással vádolván őt s bűnügyi zárlatot kért a fiatal ember vagyonára.

A fiatal ember édes atyjától értesült a dolgról, nyomban hazasietett Párisból s önként jelentkezett a vizsgáló bírónál kihallgatás végett. Itt derült ki aztán Brick manipulációja.

Brick ugyanis a fiatal ember édesanyjának a nevét is ráírta a váltóra, hogy ilyformán a családra pressziót gyakoroljon s a tizenkétezer forintos váltót beválthassa s melyért ő azonban csak ötezer forintot adott.

A fiatal ember a vizsgálóbírónak részletesen elmondta Brickkel való ismeretségének történetét s a furfangot, amelylyel hálójába kerítette s így tisztázódván a helyzet, most a fiatal ember tett feljelentést az uzsorás ellen.

Letartóztatott gavallér.

A voloscai rendőrség megkeresésére letartóztatták a minap, hamis kártyázás gyanúja miatt, Holländer Gyula és Szenes József budapesti kereskedőket, a kiket Eber Leó, Abbáziában időző orosz fürdővendég jelentett fel. Nehány nap mulva vizsgálati fogságot rendelt el Drill Béla központi vizsgálóbíró egy fővárosszerte ismert fiatal gavallér, Nilson Károly ellen is, a kinek azonfelül, hogy nagy vagyon örököse, a foglalkozása az, hogy volt — huszárönkéntes. Holländer, Szenesi és Nilson e helyen azért kerültek együvé, mert e hó elején Abbáziában is együtt voltak, ahol persze, rendesen a kártyaasztalnál, vigabban töltötték napjaikat. Hogy utóbb a börtönben találkoztak, a véletlen dolga, mert a fiatal Nilson letartóztatásának más a históriája.

Nilson Károly előkelő fővárosi családból származik s a nagy könnyelműsége juttatta a bűn útjára. Amikor atyja, Nilson mérnök, ki a Gregersen-féle építő-czégben Gregersennek társa volt, elhalt s tetemes vagyont örökölt, szerte-ten pazar életmódra adta magát. Amint a család látta ezt, gondonkság alá helyeztette a fiatal Nilson. Ez sem használt. A könnyelmű ifju folytatta tékozló életmódját s azután sem változott meg, hogy Párisba és Londonba küldötték. Végre esztelen csinyjei miatt a család az angyalföldi tébolydában helyezte el Nilson Károlyt, ahonnan azonban a nyáron kikerült. Ezután bekövetkezett, amitől méltán lehetett tartani, a gyöngye jellemű fiatalember a bűn

útjára lépett. Legutóbb váltót hamisított a testvérbátyja nevére s emiatt fogták el.

Ép ma hallgatta ki Nilson a törvényszéknél dr. Benczák jegyző, egyuttal már család vádja miatt is. Ezt a feljelentést ellene abbáziái kártyapartnerei tették ellene, a kiket dr. Scheffer Sándor ügyvéd közbenjárására a bíróság szabadrábra helyezett a minap. Szinte mulatságos történet, mint csapta be ezuttal a »balek« — a kártyásokat. Helländer és Szenesi összejöttek Abbáziában a vagyonosnak ismert budapesti gavallérral, a kinek pénze persze nem volt. Kártyázni azonban hajlandó lett volna. Előállt tehát Holländer s kész volt egy kis kölcsönt nyújtani Nilsonnak, annál inkább, mert ez elhitette embereivel, hogy a leszámítoló bank fiókjánál van neki egy kis elhelyezett pénzecskeje, kerek summában 7245 forintja. Holländer adott tehát »kölcsön« 1035 forintot, a másik pillanatban meg a czimborája, Szenesi már vigan ferblizett Nilsonnal.

Felesleges tán mondani is, hogy Nilson volt az, ki a kártyán vesztett. Nehány száz forintot azonban megtartott magának a kölcsön kapott pénzből s azt inkább elpezsztözte. Másnap az abbáziái gavallér vonatra ült, Holländer és Szenesi pedig bottal üthették a pénzük nyomát, mert amint a kapott »utalvány«-nyal bementek a fiumei bankba, ott azt a választ kapták, hogy csakugyan kezelnek a bankban 7245 frtot, de a pénz felett csakis Nilson nővéreinek van joga rendelkezni. Érdekes, hogy Nilson az elutazása előtt becsapta 300 frttal dr. Pallua fiumei ügyvédet is, a kit Holländerék a pénz felvételével megbíztak s a ki szintén meg hagyta magát pumpolni. Az ügyvéd eddig nem tett feljelentést, de már felkérte dr. Scheffer Sándor budapesti kollegáját, hogy tegyen az ő érdekében is lépéseket.

EGYESÜLETEK.

A kiskereskedők közgyűlése. A nagyváradi és biharmegyei kiskereskedők társulata f. évi okt. hó 1-én vasárnap d. u. 3 órakor Nagyváradon a városház nagytermében *rendkívüli közgyűlést* tart, melyre a társulat összes tagjait meghívták. A rendkívüli közgyűlés egyetlen tárgya: az *ujévkor életbe lépő új szesz-törvény* sérelmes részeinek orvoslása iránt való intézkedés s az e tárgyban Budapesten tartandó országos értekezleten való részvétel. A t. tagtársakat felkérjük, hogy e fontos ügy tárgyalására okvetlenül megjelenni sziveskedjenek, már azért is, mert határozatképtelenség esetén az ügy halasztást s ezzel kárt fog szenvedni. Nagyvárad, 1899. szept. 24. *Weintraub Mór*, társ. elnök. Dr. *Adorján Ármin*, társ. titkár.

IRODALOM.

Szent Család Naptára. A vallásos magyar nép kedvenc naptára a *Szent Család képes Népnaptára* az 1900-ik évre megjelent. A naptár szellemi része sokat hagyott el a lokálpatriotismusból és inkább országos jellegű igyekszik lenni, a mi kétségtől a naptár kedveltségét, elterjedését nagyobbítani fogja. Czimképe művészi kivitelű. Kapható a Győregyház-megyei könyvnyomdában, Győrött Káptalandomb 18. Egy pld. ára 30 kr.

Uj könyvek a kath. tankönyvpiacon. *Ötödik olvasókönyv* z osztott kath. elemi fiúiskolák ötödik és hatodik osztálya számára. A Szent István-Társulat megbízásából, figyelemmel a Bárány Ignác-féle olvasókönyvekre, szerkesztették Mócsy Antal, Petro-

vác József és dr. Walter Gyula. A Szent István-Társulat kiadása. Ára 1 korona 44 fillér. A Bárány-féle olvasókönyvek teljes átdolgozása méltó befejezést nyert a most megjelent Ötödik olvasókönyvvel. A könyv szerkesztői oly elismert nevek a paedagogiai irodalomban, hogy magában ez a körülmény is elegendő arra, hogy az érdekeltek bizalommal és lelkesedéssel fogadják a könyv megjelenésének híreit. És ha előlegezik ezt az elismerést, az méltó a szerzők munkájához, mert az Ötödik olvasókönyv méltó büszkesége a magyar tankönyvirodalomnak. Az I. részben a hit- és erkölcsi élet; a II. részben hazánk és a nagyvilág; a III. részben a történet és alkotmánytan; a IV. részben a természet; az V. részben a hivatás és munka; a VI. részben az ember- és egészségtan és végül a VII. részben vegyesek alatt oly olvasmány-anyagot nyújtanak a népiskolai növendéknek, melyből igazi kath. meggyőződést, bensőségtől vezetett hazafiságot, törhetlen királyhűséget meríthetnek a buzgó tanító nevelő-oktatása által a népiskola felső fokozatain a növendékek, a leendő honpolgárok. Minden egyes olvasmány észrevehető öntudatossággal törekszik a fönt jellemzett meggyőződés fölépítéséhez. És ezzel a könyv rendelkezésének magaslatán áll. Bátran és nyíltan hangoztatjuk, hogy a tankönyvirodalom hasonló termékeit e tekintetben messze túlhaladja Mócsy, Petrovác és Walter dr. Ötödik olvasókönyve. A könyv tartalmi becsét fokozza a könyv kiállításának tökéletessége. Illusztrációi ugy a kompozíciót, mint a kivitelt illetőleg hatásosak. A könyv nyomása és kiállítása dicséretére szolgál a Stephaneum-nyomdának. Mindezek alapján melegen ajánljuk a könyvet a kath. iskolák hatóságainak és vezetőinek szives figyelmébe. Megrendelhető: a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz. Ára 1 korona 44 fillér.

Fölvívjuk az érdekeltek becses figyelmét még a következő tankönyvekre:

Katholikus falusi iskolások *Olvasó- és Tankönyve* az osztatlan katolikus népiskolák III—VI. osztályai használatára. Szerkesztette és írta Ember Károly. Ára 44 kr. Kiadja a Szent István-Társulat.

Bevezetés czéljából tiszteletpéldányt küld a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatala.

Olvasókönyv a gazdasági általános ismétlő-iskolák használatára. Szerkesztették: Dreisziger F., Számord J., Szokoly István, Róvó Lajos. Kiadja a Szent István-Társulat. Ára 1 korona. Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: Dr. *Mariencescu Athanas.*

- 1738. Gál László — Nyéki Zsófia.
- 1740. Szekeres Mihály — Juhos Eszter.
- 1741. Lövenstein Zsigmond — Füchsel Gizella.
- 1742. Ifj. Katona Imre — Katona Ágnes.
- 1743. Szabó Ágnes — Juhász Imre.
- 2004. A kir. ügyészség — Szedlák János és Balogh Juliánna.
- 2069. Podani Mária — Melis János.
- 2070. Ifj. Pikó Ferencz — Csete Juliánna.

Előadó: *Czvek Kálmán.*

- 2017. Tétényi István — Holzschvandner András és neje.
- 2444. Tétényi István — Holzschvandner András és neje.
- 2438. Zathureczky Albert — Ertsey Géza.
- 2445. Biharm. takarékp. — Ostreicher Lázár esődtömege.
- 2485. Kovács Ágnes — Pető A. Károly.
- 2486. Sárretyi népbank — Vajda Bálint s neje.
- 2520. Frankovszky Gyula — Hettmann Péter.
- 2521. Biharmegyei takarékpénztár — Sztavenik Ferencz.
- 2527. Pesti hazai I. takarékpénztár — Ürményi Pálné.

SPORT.

Szabad díjlövészet. A nagyvárad polgári lövész-egylet, mint minden évben, most is ünnepélyesen rekeszti be a lövész idényt. Szombaton és vasárnap, szeptember 30-án és október 1-én szabad díjlövészetet és tekeversenyt rendez. Az ünnepélyre vonatkozólag a következő értesítést adta ki a lövész-egylet:

A lövészet megkezdése szeptember hó 30-án, szombaton reggel 8 órakor, tart déli 12 óráig, két órai ebédszünet után alkonyatig. Október 1-én vasárnap kezdődik a lövészet reggeli 8 órakor s tart déli 12 óráig, két órai ebédszünet után este 5 óráig, a mikor a lövészet befejeztetik.

Hét órakor a díjak ünnepélyes kiosztása, 7¹/₂ órakor társasvacsera a »Sport-pavillon« termében a »Király serleg« szokásos megünneplésével.

A társas vacsorán egy teríték ára három korona, résztvehetnek az egylet tagjai s azok meghívott vendégei, előjegyezni lehet a körözendő iven, vagy a lövölde pénztáránál október 1. vasárnap déli 12 óráig.

Ezen ünnepélyes lövészetnél a kifüggesztett egyleti rendszabályok irányadók.

Lövészet történik mély lövésekre négy céltáblán, verseny körlövészek pedig két külön táblára; a távolság 123 méter 31 cmtr átmérőjű mezőnyre 12 körre, 6 fekete és 6 fehérre beosztva.

Mély lövésre egy 10 lövéses löbárca ára 1 korona 40 fil, körlövésre 3 lövéses bárca 80 fil, egyebekben az 1898. évi szabályok és díjtáblázatok mindenekben irányadók.

A fedett tekepályán az egész lövészet alatt verseny-tekézés rendeztetik, 3 dobásra szóló bárca 20 fillér.

Tiszteletdíjak Des Echerolles Kruspér Károly örökös tiszteletbeli főlövész-mester ajándékai, mély lövésekre és körlövészekre a 4 rendes céltáblán és körlövészekre a versenykör céltáblákon; ezen 3 tiszteletdíjakon kívül mély lövésekre 3 arany és 27 ezüst, körlövészekre 2 arany és 6 ezüst, a versenykörlövészekre 2 arany és 6 ezüst diszitett díjak. A tekeversenyen 2 arany és 6 ezüst szintén diszitett díjak vannak kitűzve.

Hét pontosan belőtt, hátul tölthető egyleti fegyver áll a t. cz. lövészek rendelkezésére.

Kelt Nagyváradon, a polgári lövész-egylet választmányának 1899. évi szeptember hó 23-án tartott üléséből. Janky József, helyettes főlövész-mester. Mezey Mihály, lövész-mester.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Szerda: *Sulamith*. Utolsó előadás.

Horváth Paula bucsufellépte. Fehér csikó tegnapi előadásán volt a bucsufellépte Horváth Paulának, a társulat jeles tagjának. Helyre Katit játszott a igazi kedvvel és temperamentummal, melynek a közönség nem tudott eleget tapsolni s virágcsokrokat is kapott. Horváth Paula egyike a társulat azon tagjainak, a kik egész nyári szereplésük büszkeségüket képezheti. A francia szalon vigjátékok alakjaiban mutatta ki nagy színpadi rutinját, szép tehetségét, erejét azonban nem multák fölül a magyar színművek társadalmi alakjai s drámai szerepek sem. Jobb szerepei közé tartoznak Hubscher Kata, a francia vigjátékok cocott szerepei, Henschel Hannéja, a Czifra nyomoruság Mézesnéje, a Hűtelen szellemes grófnéja stb. Játékának fő jellemvonása a legapróbb részletekig való kidolgozás, finom elegancia és diszkrétio és az a bőséges temperamentum, mely a legkisebb szerepeknek is életet ad s melytől megelevenedik

a színpad is. Szereplésével a legjobb benyomásokot hagyta a közönség emlékezetében, csak úgy mint pár évvel ezelőtt, mikor még először vett bucsut tőle.

REGÉNY-CSARNOK.

A mátészalkai szinidény vége.

Irtá: E. Kovács Gyula. 4

Nagyon tetszett nekik a mi valóban mulatságos, sajtyszerűen ríktó, karaván állapotunk.

Egyet gondolnak és pompás ebédet rendelnek a társaság tiszteletére és utravalójául. A bor gyenge, savanykás nyiri vékony bor volt.

A színész legények erősek, izmosak mind.

Tudja Isten kövérebb idők jártak akkor.

Az erős összeütközésben sok széles száju tele üvegnek lón gyászos kimulta s minden komoly aggodalomnak végeismisülése.

Óra, óra után repült.

A direktor kezdett kétségbeesni.

Nógatott mindünket az indulásra. Akadtak is a kik indulgattak.

Előbb a nők, aztán az idősebb férfiak. Például a rendes életű Kőszegi Endre, ki még ma is él, pedig már akkor minden héten halálán volt egyszer. Azt mondta, hogy a káposztalé tartja benne a lelket. És hogy nincs, ki vevele Paul Jonesban és Szapári Péterben mérkőzhetnék. Egyébiránt komolyan derék színész és ügyes igazgató ma is. Felemlíteni való tulajdona még, hogy neki játékközben a pipafüst nyitotta a torkát, a helyett, hogy reszkettette volna.

Volt a ki elment, a mint mondom. De mi ifjak — hajh — még rongyfoszlányainkban is oly ragyogók, mint Caesár (nem a nagy Julius, hanem a Don, az ő sokat utazott köpenyegével) mi nem mozdultunk.

A direktor kétségbeesése nőttön nőtt. »Vasárnapra játék van hirdetve Ungvárt. A vénbancosban Laczit játszod. Diák Indulj!« Diáknak hívott vagy három évig, mert ő szöktetett el Debreczenből. Három év mulva tőle is elszöktem — azután nem tudom, hogy hítt.

— Kedves Fejér ur! Csak egy kicsit még.

Kértem, biztattam, »Jobb éjszaka utazni nyáron, mint nappal. Induljunk este s milyen szép, milyen jó lesz holdvilágnál hűvösen aludva menni, azt sem tudom, hogy.

Osváth Gerő — venio nunc ad fortissimum virum Datamem. Osváth Gerő barátom is ott volt. Vagyis, jobban mondvá akkori színésztársaim közül rám nézve csak is ő volt ott, csak is ő létezett. Jól voltam mindenkivel — de hát a többiek olyan elzúllott mesterlegények voltak — kikkel nem lehetett Petőfiről, Vörösmartyról s egyáltalán irodalmi dolgokról dissertálni.

Bözödi Osváth Gerő azonban egészben más ember volt. Ő innen került ki Kolozsvárról az unitárius kollegium első évi theológiájáról. Kolozsvárt lett színész. Itt játszott csakhamar Prielle Cornéliával Czakónak János lovag című tragédiájában oly szerepet, mint Frangepán Kristóf, kire Palizma János ezt mondja; »Megcsókolnám Frangepán kék övét!« oly ideális szerelmes hőst, ki a fölötté bizonyos magaslaton ülő s fehér rózsát tépegető Máriának, így kezdi dicsőítő vallomását, fehér rózsalevelekkel hintett térdelő helyzetében: »Kezed tüzet havaz« s majd: »Hova emel martyr-szent ihletet?!« stb. szóval luteratus ember és színész volt. Már pedig irva van Fáty Andrásnál, hogy »a literatus emberek mindig szeretik egymást, mindaddig, míg literátorokká nem lesznek.« Tehát mi szerettük egymást, mert együtt beszéltünk Prielle Cernéliáról, Szentpéteri Zsigmondról, Cyulai Ferenczről, Rónairól — kiket én akkor még nem láthattam, de a kikkel ő Kolozsvárt már egy levegőt szivhatott, egy színpadon játszatott és szerepelt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOR.

Személyi hir.

Bécs, szept. 26. Széll Kálmán miniszterelnök ma reggel 9 órakor visszautazott Budapestre. (M. T. I.)

Palásthy püspök temetése.

Budapest, szept. 26. (Saj. tud. táv.) Vaszary Kolos hercegprimás Kohl Mádárd dr. titkárával Palásthy Pál püspök temetésére Budapestről Esztergomba utazott.

A szabadelvűpárt értekezlete.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) A szabadelvűpárt holnap este 7 órakor értekezletet tart klub-helyiségében.

Uj titkos tanácsos.

Budapest, szept. 26. (Saj. tud. táv.) A király gróf *Andrássy* Gyula orsz. képviselőt a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Gróf *Andrássy* Gyula Tivadar testvére kezdő politikus, a szabadelvűpárt tagja s néhány éve egy közjogi munkával keltett jogász-körökben feltűnést. A mult parlamenti harcz őt és testvérét a helyzet élére dobta. Egyike volt testvérel azon képviselőknek, a kik a Tisza lexet nem irták alá, hanem dissidensek lettek. Tevékeny részt vett a béketárgyalásokban s tagja volt azon értekezletnek is, mely az ellenzéktől a paktumot kialakudta.

Clumetzky megbízatása.

Bécs, szeptember 26. (Saj. tud. táv.) Az osztrák kormányválság a napokban befejeződik, amennyiben most már a miniszterelnöki széknél *Clumetzky* br. személyében határozott jelöltje van. *Clumetzky* bárót a király ma kihallgatáson fogadta s mind valószínűbbnek látják, hogy a király őt fogja megbízni a kormány alakításával.

Az uj prágai érsek.

Bécs, szept. 26. A Wiener Zeitung ma Skrbensky Leo báró olmützi kanonoknak prágai érsekké való kinevezését közli. (M. T. I.)

Vilmos császár.

Malmö, szept. 26. A Hohenzollern-yacht tegnap este Vilmos császárral Danzigba indult. (M. T. I.)

A bolgár fejedelem Bécsben.

Bécs, szeptember 26. Ferdinánd bolgár fejedelem délelőtt 10 órakor ide érkezett. A pályaudvaron a disz-szolgálatot tevő tisztek, Üxküll-Gyllendband gróf hadtestparancsnok, a helytartó és más előkelőségek fogadták. A zenekar a bolgár himnuszt játszotta. A fejedelem elléptetett a diszszázad előtt, azután a Burgba hajtatott, a hol mint a király vendége lakik. A király délelőtt 11 órakor külön kihallgatáson fogadta a fejedelmet, nemsokára azután pedig vizonozta látogatását.

Páris, szeptember 26. A bolgár fejedelem bécsi látogatásáról azt írja a Gaulois, hogy ez a látogatást nagyon böles aktus, a mely Bulgária helyzetét befelé és kifelé meg fogja erősíteni.

Transzvál.

London, szept. 26. Chamberlain-nak szeptember 22-én kelt két táviratát, a melyeket Millner-nek a transzváli kormányval közölnie kellett, most nyilvánosságra hozták. Az első táviratban az angol kormány nagyon sajnálja, hogy a mérsékelt szellemű és békés hangú angol javaslatokat a transzváli kormány visszautasította és azt mondja, hogy az angol kormány ismételtén kijelentette, hogy nem akarja megtámadni Transzvál függetlenségét, feltéve, hogy Transzvál becsületesen megtartja azoknak a föltételeknek a szellemét és betűjét, amelyek ezen a függetlenség alapszik. Anglia a közmegegyezés céljából hajlandónak nyilatkozott arra, hogy teljes biztosítékot nyújt Transzvál függetlenségének minden megtámadása ellen, akár az angol gyarmatok, akár idegen állam részéről jön ez a támadás.

Angliának a köztársaság belső ügyeibe való beavatkozásra nincs más joga, mint az, a mely az egyezményekből származik, vagy a mely minden szomszéd kormányt megillet alattvalói és határos birtokai védelmére. Ámde Transzvál, a mely még azt a jogot is követeli, hogy szuverén nemzetközi államnak tekintés, magatartásával kényszerítette a brit kormányt, hogy a köztársaságnak ezt a követelését visszautasítsa. A tárgyalások főcélja félreértést kizáró módon volt megállapítva. Mindenekelőtt az utlandereknek olyan lényeges, közvetlen képviselést kellene biztosítani, a mely Angliát arra a reményre jogosítaná, hogy újabb beavatkozásra az ő érdekükben nem lesz szükség, mert az utlanderek maguk biztosíthatnak majd maguknak olyan igazságos bánásmódot, a minőt 1881-ben formálisan megígérték nekik s amidőn megadta nekik az önkormányzat priviligiumát.

Angliának az a nézete, hogy olyan feltételek, a melyek kevesebbet biztosítanak, mint a szeptember 18-iki táviratban felállított feltételek, ennek a célnak nem felelhetnek meg. Minthogy Transzvál vonakodik Anglia javaslatával foglalkozni, czéltalan a tárgyalást még tovább is az eddigi határok között folytatni és a brit kormány most már kénytelen a dolgot egészen más szempontból nézni és maga kénytelen javaslatokat tenni azoknak a bajoknak a megszüntetésére, a melyeket Transzvál politikája sok éven át maga után vont. A brit kormány tanácskozásainak eredményét más táviratban fogja közölni.

A másik távirat sorra visszautasítja azokat az érveket, a melyeket a transzváli kormány annak a bizonyítására felhozott, hogy Anglia a legutóbbi tárgyalásokban hűségét követelt el. Nézetének támogatására az angol kormány az eddig folyt értekezletekre utal.

Páris, szept. 26. A svédek, norvégek és dánok gyűlést tartottak és elhatározták, hogy Transzvál támogatják. A zsidók is gyűlést tartottak és elhatározták, hogy pénzt és csapatokat ajánlanak fel a kormánynak. A johannesburgi irek elhatározták, hogy a dél-afrikai ireket föl-szólítják a búrok támogatására. (M. T. I.)

Bányamunkások sztrájkja.

Le Creusot, szeptember 26. A sztrájkolók új föltételeket terjesztettek Schneider bányatulajdonos elé, a ki ma reggel fog válaszolni a föltételekre. A sztrájk-bizottság előkészsületek tesz a végső ellentállásra. Azt hiszik, hogy a sztrájk hosszúra fog nyulni.

A Fülöp-szigetéről.

Manila, szept. 26. A fölkelők a manilai öböl északnyugati részében elfoglalták az Urbaneta amerikai ágyunaszádot, a melyen ágyuk és lövészerék voltak. A hajót fölgyújtották. A hajó személyzete, egy tiszt és kilencz legény eltűnt. Azt hiszik, hogy vagy megölték őket, vagy fogságba jutottak. (M. T. I.)

Török dogok.

Konstantinápoly, szept. 26. A haditengerészeti miniszterium parancsot kapott, hogy a Mahszusze-társaság Marmara, Murquet és Dolmabagde nevű hajóit Jemenbe való csapat-szállításra készen tartsa.

Konstantinápoly, szept. 26. A porta tegnap újra megígérte a görög követségnek, hogy a külön egyezményre vonatkozó tárgyalásokat október 1-ig befejezik. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Országos vásár Nagy-Létán. Az országos vásárt Nagy-Léta községben szeptember hó 28-án tartják meg.

Az osztálysorsjáték mai huzása egészen csendben folyt le. A huzás megkezdése előtt **Lónyay** Albert elnök a következő nyilatkozatot tette: »Konstatáltam tegnap, hogy a számokat kihuzó árvalány figyelmetlenségéből egy számot a tölcser mellé ejtett. Ezen szám utólag megtaláltatott és a fennálló szabályok értelmében az állami ellenőrző közegek jelenlétében a kerékbe visszahelyeztetett.«

Ez a kijelentés kapcsolatban áll avval a ténnyel, hogy tegnap reggel egy hüvelyes számot a szemétkben találtak, mely számot a Vigadó gondnoka a bizottságnak átadott. Maga a tény természetesen nagy konsternációt okozott az osztálysorsjáték igazgatóságában, mert az a tény, hogy egy-egy szám figyelmetlenségéből elkallódhatik, tág teret nyit mindenféle eshetőségeknek és lehetőségeknek.

Értesültük szerint holnap — az összes számokat hivatalból revideálni fogják. A revízió eredményéről és az esetleg kinyomozható előzményekről majd holnap beszámolunk. Ma különben a következő számokat huzzák ki:

10.000 koronát nyert 88661. — 5000 koronát nyertek: 35561, 49945, 55914, 71201, 86269. — 2000 koronát nyertek: 2921, 4330, 5580, 9801, 17137, 20927, 21424, 26787, 33971, 34224, 35524, 45375, 46535, 56761, 57376, 59635, 60446, 69076, 69444, 72759, 76579, 76940, 78366, 85176, 88543, 89034, 91538, 93800, 95999, 99635. — Ezer koronát nyertek: 1545, 2631, 3115, 4552, 4797, 5428, 5496, 8498, 9660, 10406, 10972, 12204, 15461, 15845, 18002, 18372, 19352, 19869, 27747, 28007, 28831, 29926, 34382, 40353, 40718, 43477, 43702, 52134, 61843, 61902, 64661, 67581, 68846, 71321, 72076, 74070, 75505, 76603, 76743, 79608, 83981, 84108, 85451, 86347, 89490, 93148, 97530, 98854, 93038. — 500 koronát nyertek: 102, 166, 478, 591, 2095, 2238, 3369, 4378, 10348, 12461, 13515, 14138, 15508, 15211, 15251, 15637, 17397, 17705, 18797, 19028, 20576, 24789, 24806, 28640, 28674, 26237, 30586, 31623, 31899, 32083, 32773, 33472, 34571, 35825, 37136, 37213, 39543, 40374, 41739, 41857, 44962, 45761, 46608, 46626, 47475, 48353, 50428, 53926, 54799, 55078, 55388, 56764, 57580, 59256, 59653, 60952, 62853, 65470, 66147, 66792, 67863, 68571, 76091, 80472, 81801, 81803, 81697, 84787, 83521, 86500, 88504, 90208, 92068, 93157, 95157, 96176, 98442, 98675.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 26.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	373.—
Magyar hitel	385.50
Allamvasut	347.75
Rimamurányi	345.53
Magyar jelzálog	244.50
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámitolo	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déliavasut	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 26.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 40,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.32
Buza áprilisra	8.74
Tengeri szept.	5.09
Uj tengeri	5.18
Rozs okt.	6.60
Zab okt.	5.01
Káposzta, repcze, aug.	11.80

Bécs, szeptember 26.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	871.60
Magyar hitel	875.78
Allamvasut	842.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 26-án

Magyar aranyjárdék 4%	117.50
Magyar koronajárdék	95.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/9%	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.20
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	94.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	94.—
Italméresi jog megváltási kötvény	99.50
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	162.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék ezüstben	99.60
Osztrák járadék aranyban	118.75
Osztrák korona járadék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	137.—
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	878.—
Osztrák hitelintézeti részevény	371.80
Párisi vista	342.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	95.—
Németbirodalmi márka	58.97 1/2
London vista	119.—
20 márkás arany	11.78

Utolsó előadás.

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evadberlet 146. szám. Kisberlet 146. szám.
Páros. Páros.

Ma szerdán, szeptember hó 27-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével: utólszor:

SULAMITH
Jeruzsálem leánya.

Keleti opera 4 felvonásban. Szövegét írta: Goldfaden
Adolf. Zenéjét zerzette: Davidsohn Emanuel.

SZEMÉLYEK:

Monaoch, polgár Bethlehemben	Várad Miklós.
Sulamith, leánya	Székely Irén
Absolon, a makkabeusok törzsből	Kassai K.
Abigail, a főpap leánya	Wlassák Vilma.
Rebeka	Miklósi Margit.
Ziporah) jeruzsálemi szüzek	Komlósi Emma.
Eszter	Turchányi O.
Zingitáng, Absolon szerezsen szolgája	Iványi A.
Dajka	Váradiné
Avidonah	Leővei Leó.
Jeremiás	Nyárai Antal.
Beliézár	Heltai N.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 8 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

A szorkeztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Faeladási rdetmény.

A nagyváradi lat. szer. püspökségi uradalom Kristyóri erdőgondnokságához tartozó Kristyóri község határában fekvő »A« üzemosztály I. tag *Aries* nevű erdőrésében 759.8 kat. hold vágásterületen becslés szerint található 31950 m3 lucz-

fenyő, valamint 44550 m³ bükk fatömeg *f. évi október hó 31-én* 22860 frt kikiáltási ár mellett zárt irásbeli ajánlatok útján a nagyváradai lsz. püspökségi uradalom erdőhivatalánál (főutca 18 szám) fog eladatni.

A 10% bánatpénzzel felszerelt ajánlatok *f. é. október hó 31-én* délelőtt 9 óráig Nagyváradon a l. sz. püspökségi uradalom erdőhivatalához nyújtandók be;

a hol ugyancsak, valamint Vaskóhn a Főerdési hivatalnál a szerződés feltételei hivatalos órák idejében megtekinthetők.

A megajánlott ár számokkal és betűkkel irandó ki. azon kinyilatkoztatással, hogy az ajánlatot tevő a szerződés feltételeit ismeri és azoknak magát aláveti.

Nagyvárad. 1899. szept. hó 25.

241. 1-3.

Uradałmi erdőhivatal.

Elite táncztanfolyam!

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséget, hogy körutamról visszaérkeztem és a táncz-tanítást

f. évi okt. hó 1-én

a »Zöldfa«-szálloda nagytermében vasárnap megkezdem.

Iskolám főrendszere gondot fordítani a test egyenes tartására, ügyes állás, járás és kerekded mozgás elsajátítására, a mint azt évek óta az Orsolya-zárda, valamint az ev. ref. új leány internátus növendékei, ugyancsak kisebb körökben is tánczvizsga alkalmával nagy sikerrel bebizonyítottam.

Ez idén is, mint a múlt években több újdonságot szereztem körutamban, nevezetesen: »La carina« orosz balleltáncz, Troztkopf, Triowalzer, Boston-walzer, stb.

Tandij 2 hónapi idényre 12 frt. Ismétlőknek 8 frt. Gyakorló kolonokban felnőttek részére szintén 8 frt.

Tanítási idő gyermekeknek d. u. 5-7-ig. Felnőtteknek este 8-10-ig. Nagy kolon este 8-12-ig.

Felvétel végett, szives meghívásra személyesen is teszem tiszteletem.

Jelentkezni lehet a »Zöldfa«-szálloda portásánál, továbbá lakásomon, Nagy Körös-utca, 719. sz. Beczkay Arthur ur házában.

Tisztelettel

Sára Miklós,

az Orsolya zárda és az ev. ref. új leány-internátus állandó táncz-tanítója.

2-3

Ez évben a táncz-idényt m. t. tanítványaim kényelme és a jó időre való tekintetből korábban kezdem.

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

716 33-50

Legolcsóbb bevásárlás!

Alkalmi vétel! Olcsó eladás!

A t. cz. közönség tudomására hozom, hogy a helybeli piacon **Bémer-tér** (Lévay-palota) volt Haraszti-féle áruraktárt megvettem és azt saját cégem alatt eladásra hozom.

Raktáron vannak: gyönyörű **ruhaszövetek** és **selymek, diszkellécek** és **bársonyok, szőnyeg** és **függönyök, női és férfi fehérneműek, zsebkendők** és **harisnyák, továbbá férfi nyakkendők, esőernyők, kitűnő keztyűk.**

A felsorolt árucikkek **szigoruan szolid, olcsó szabott árak** mellett **kaphatók.** — Számos látogatásért esedezik

kiváló tisztelettel

Flegman Ármin.

Zöldfa-utczai üzletemben

női- és leány felöltők

rengeteg választékban kaphatók.